

pmo ostendit quo ordine puniant. Secundo ostendit effectum pe-
ne ibi. (Ut confundant.) Tertio fines ibi. (Et nolite etc.)
in ordine vero primo ponit culpam. Secundo eius manifestatio-
nem. Tertio eius punitionem. Culpa est inobediencia: et ideo dicit.
(Quod si quis non obedierit.) i. Reg. 15. Quasi peccatum ariola
di est repugnare: et quasi zelus ydolatrie nolle acquiescere.

Manifestatio et uictio ponit cum dicit. Huc per episto-
lam notate. i. manifestate per veritatis inquisitiones. Job. 29.
Tamquam quae nesciebam diligentissime inuestigabam. **P**ena
eius est inia excoriationis. Unde dicit. (Et non commisceami-
ni cum illo.) ps. cor. 5. Luce habet nec cibum sumere. z. Jo. Noli-
te eum recipere in domum nec aue ei dixeritis. Sic nota quod
excommunicatio infligitur per inobediencia: ut tunc esse uictus.
Unde dicit. Si quis non obedierit: per epistolam vestram hunc nota-
te. i. significate nobis ut puniat: et tunc vos interim ne com-
misceamini cum illo. Sed effectus pene est ut confundat et ex-
hoc resipiscat. Ecc. 1. 4. Est confusio adducens peccatum et est
confusio adducens gloriam etc. Finis autem et intentio ut esse ei
correctio quam intendit charitas. Unde dicit. (Et nolite etc.)
quod non debet fieri ex liuore odii: sed ex studio charitatis. Quasi
dicat. Quod ipsius ueritatis non fiat ex odio inimicitie. Mat. 5.
Diligite inimicos vestros: bene facite his qui oderunt vos etc.
Et ideo dicit. Sed corripite ut fratres. In quo ostendit chari-
tatis. ps. Ecce quod bonum et quod iocundum habitare fratres in unum.

Deinde cum dicit. Ipse autem etc. claudit epistolam. Et pri-
mo ponit conclusio. Secundo saluatio quae est quasi epistole sigil-
lum ibi. (Saluatio etc.) Itaque prima in duas: quia eis primo
optat dona dei. Secundo ipsum deum ibi. (Dominus sit etc.) Quam-
tum ad primum dicit. (Ipse etc.) Deo deus est pacis quantum ad duo.
Pax enim consistit in duobus: ut scilicet homo concordet ad seipsum
et ad alios. Et neutrum potest haberi sufficienter nisi in deo: quod
sibi non concordat sufficienter: nisi in deo et minus alijs: quia
tunc affectus hominis concordat in seipso: quoniam quod uult per se
sufficit quantum ad omnes quod nihil potest esse nisi per deum. ps. Qui re-
plet in bonis desiderium tuum. Quaeque enim alia propter deum
non sufficiunt ad omnes: sed deus sufficit. Jo. 16. In me pacem
habebitis etc. **I**tem homines non unum inter se: nisi in eo quod
est commune inter eos: et hoc est maxime deus. Et ideo dicit. Deus
pacis det non pacem temporalem: sed sempiternam. i. spiritualem que
hic incipit et ibi perficitur. ps. Qui posuit fines tuos paces.
Et hoc in omni loco: et in toto mundo apud fideles. **Q**uam-
tum ad secundum dicit. (Dominus sit etc.) quod nihil aliud bene habet nisi ipsi
habeat per fidem et charitatem. **S**aluatio. hoc dicit per fide-
les pueriles epistolas eius. Gal. ultimo. Videte qualibus
litteris scripsi uobis manu mea etc. Quod est signum etc. Gratia
gratuitum donum dei quod gratos uos reddat deo etc. Joan. 1.
Veritas et ueritas per iesum christum facta est.

ExPLICIT deuota et subtilis explanatio angelici doctoris
sancti Thome agnatis ordinis fratrum predicatorum super epistola
secunda et ultima gloriosi apostoli sancti Pauli ad Thessalonicenses.

Incipit deuotissima postilla eiusdem sancti doctoris Tho-
me agnatis ordinis fratrum predicatorum super prima epistola eiusdem
sanctissimi Pauli apostoli ad Timotheum.

Prologus.

Manu dei potestas

Manum dei potestas terre: et execrabilis omnis iniquitas gentium et
utilis rectorum suscitabit in tempore super illam.
Ecc. 10. Nec uerba materie huius episto-
le ueniunt. Prius enim instruxit ecclesiam
in his quae ad eius unitatem pertinent. Sic instruit ipsos recto-
res ecclesiae qui sunt quasi principalia membra eius. Circa quod
uidentur esse ista instructio et utilitas. Instructio est in deo: quod

In manu dei etc. Et hoc tripliciter: quod ab ipso exoritur. Ro-
ma. 13. Non est potestas nisi a deo. Item quod secundum deum debet regulari.
puer. 8. Per me reges regnant et aditores legum iusta discernunt etc.
Item quod secundum dei dispositionem eorum potestas fundatur. Dan.
2. Et ipse mutat tempora et etates: transfert regna atque constitu-
tuit etc. Item utilitas eorum ostenditur: quod est ad cohibendam nequiti-
am hominum: quod execrabilis omnis iniquitas gentium. i. iusto non est
lex posita. Rectores legum tripliciter debent se habere ad ma-
la. Primo ut ea corde odio habeant. z. Macha. 3. Nihil odio
hominibus mala etc. Secundo ut prohibeant ea ne fiant. puer. 20.
Rex qui sedet in solio iudicij dissipat omne malum inuitu suo.
Tertio ut facta puniant. Ro. 13. Minister. n. dei est uin-
dex in ira ei qui male agit. Tertio uidentur esse utilitas ibi.
(Utilis rectorum etc.) Et ad tria est utilis rector qui notantur.
Ecc. 1. 49. Joseph princeps frum firmamentum gentis rector
fratrum: stabilimentum populi. Primo princeps fratrum ut gen-
te sustentet per potentiam. Esa. 19. Et rex fortis dominabit eorum etc.
Rector fratrum dirigendo per sapientiam. Esa. 33. Princeps ea quae
sunt digna principe cogitabit etc. Ecc. 10. In medio fratrum
rector illo. Stabilimentum populi ut cohibeat ab iniustis per
iustitiam. ps. Tu populum humile saluum facies et oculos superbo-
rum humiliabis etc. Et sic per maiorem partem eplaz: quod est ad instru-
ctionem rectorum populi fidelis in quo quaedam praesentunt in specialibus
sicut prelati ecclesiarum: quos primo instruit. Quaedam uero in generali
sunt: quos secundo monet. Et bene epla ad philemonem. Circa primum tres
sunt eplae. secundum tria quae competunt plato: quorum primum est ut guber-
net populum. Secundum ut per populum subdito patiat. Tertium ut
malos coerceat. primum in prima ad Timotheum. Secundum in secunda
ubi agit de martyrio. Tertium in epla ad Titum ubi agit ac-
docet quod uitet hereticos: ut et per in argumentis eplaz.

CAPIT.

I.

Paulus apostolus iesus christus impius
dei saluatoris nostri et christi iesu spei
nostre Timotheo dilecto filio in fide
et misericordia et pax a deo
patre et christo iesu domino nostro.

Dividitur haec epla in salutationem et eplarem narrationem ibi.
(Sicut rogauit etc.) Circa primum tria facit: quod primo ponit
personam salutatis. Secundo persona salutata. Tertio bona opta-
ta. Describit autem personam salutantem primo ex nomine Pauli: quod
uenit auctoritati per duo. In apostolatu. n. duo sunt. scilicet altitu-
do potestatis ad quam exaltantur humiles. i. Reg. 13. Luce esles
paruulus in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es. Et
Paulus dicitur modicus. Item claritas sapientie: et haec dicitur pre-
bet paruulis. Math. 11. Reuelasti ea paruulis etc. Secundo
ex auctoritate: quod apostolus. i. missus. Jo. 20. Sicut misit me
pater. prime cor. 9. Signaculum apostolatus mei uos est in
domino. Tertio ex origine huius auctoritatis. Unde dicit.
(Iesu christi secundum imperium dei etc.) Act. 13. Segregate michi
Barnabam et Saulum in opus quod assumpsi eos etc. i. Reg. 13.
Quaesuit sibi dominus uix iuxta cor suum etc. Ex quo per quod pre-
lati ex necessitate precepti tenent ad ea quae sunt proprium officii.
prime cor. 9. Ne michi. n. est si non euangelizauero. Et iesu
quod est spes nostra ut ad eum ueniamus. phil. 1. Desiderium habens dis-
solui et esse cum christo etc. Uel spei nostre: quod per ipsos speramus ad
ipsi bona eterna. prime pe. 1. Regenerauit nos in spem
uiae etc. Ro. 15. Per solatorem scripturarum spes habeamus.
Personam salutata describit tripliciter. Primo ex nomine cum
dicit. (Timotheo) quod Act. 16. Item ex affectu dicitur (dilecto)
phil. 2. Neminem habeo tam uanamente etc. Item ex filia-
tione dicens. (Filio meo) in fide. scilicet a se conuerso. prime cor.
rinth. 4. Misit ad uos timotheum filium meum charissimum et
fidelium domino etc. **T**unc autem primo ponit bona optata. Et se-
cundo ostendit a quo sunt. Sciendum est autem quod in alijs epistolis

Ad timotheum I.

duo ponunt: hic tria: qz plati pluribus indiget. Et iō dicit. Misericordia hic et gratia pmo sibi et inde alijs. Et sumitur hic misericordia p remissione peccatorum: qz hec est ex dei misericordia: gra vō p munere gra q indiget plati. Vel gra sicut in alijs p gra iustificatōe: s; misericordia p munere diuino in spūalibus carismatib' exaltate. Sap. 4. Gra dei et misericordia in sanctos ei': et respectus i electos illius. Et pay. s. tecū: et p te alijs. ps. Suscipiat montes pacē. S; vñ: A deo: vt dent populo. Jac. i. Omne datum optimū: et omne donū pfectū desursum ē descendens a pte luminū rē. Et xpo iesu domino nro. s. per quē maxima nobis et preciosa promissa donauit. z. Pe. i.

Lectio.

II.

Sicut rogavi te vt remaneres epheci cū ire in macedoniā vt denunciāres quibusdam ne aliter docerent neqz intenderent fabulis et genealogijs i-terminatis: que questiones prestant magis qz edificationem dei: que est in fide. Finis precepti est charitas de corde puro et conscientia bona: et fide non ficta.

¶ Dic incipit eplaris narratio: et ē hec epla quasi pastoralis regula quā apłus tradit timotheo instrues de oib' q spectant ad regimē platoz: et eo ordine quo d; eē intētio. pmo qz instruit eū de spūalibus ministrādis. Secūdo de tpalibus. in. 4. ca. ibi. (Spūs autē rē.) Itē ad plati ptinet pmo qz doceat de forma fidei: ne fides subditoz corumpat. Luc. 22. Ego rogavi p te vt nō deficiat fides tua: et tu aliqñ puerūs pfirmā fratres tuos. Scdo vt instruat eos de ptinentib' ad cultū dei: qd nō pōt eē nisi fides sit recta. 3o pmo instruit de fide. scdo d' cultū dei z' cap. ibi. (Obsecro igit rē.) Tertio agit de instructiōe officioz ecclesiasticoz i tertio capitulo ibi. (Fidelis sermo.) Sciendum ē aut qz in primitiua ecclesia error fuit periculosus quozūdā dicentiū legalia debere seruari simul cū euangelio: qd apłus excludit primo ostēdens legis additionē. scdo pbat p experimentū i seipso ibi. (Gratias ago rē.) Circa primū tria facit: qz pmo ostēdit qd de lege sit repudiandū. scdo qd in ea acceptādū ibi. (Finis autē pcepti rē.) Tertio pcludit legi additionē ibi. (Sciim' autē qz rē.) Repudiandū ē aut in lege qd alij male addiderunt nō qd a deo est datum: nisi iā fm carnalē intellectum. Et primo docet falsas fabulas et traditiōes esse repudiandas. Scdo rōnem assignat ibi. (Que qōnes rē.) Dicit ergo. Dico qz debes facere sicut rogavi te cū tñ possem imperare. Ecc. 32. Rectorē te posuerūt: noli extolli: esto in illis quasi vnus ex illis rē. ¶ Ut denunciāres quibusdam. Vel aliter duo ptinet ad prelatū vt cobibeat docētes falsa. Et iō dicit. (Ne aliter docerēt.) Hal. i. Si quis vobis euangelizauerit preter id qd accepistis anathema sit. Deut. 4. Nō addetis ad verbū qd ego loquor vobis: neqz auferetis ex eo. Scdo vt si ptingat qz aliqz falsa docerent prohibeat populū ne eis intendat. Unde dicit. (Neqz intendāt rē.) Querūt autē qdā heretici qz detestātes vetus testiū exponēbant qz apłus ipsum repudiabat deridendo historiās eius dicēs. Fabulis et genealogijs i-terminatis rē. Cōtra qd dicit augustinus qz apłus vtif' historiys et genealogijs veteris testamēti. Hal. 4. Abrahā duos filios habuit rē. Si ergo reprobarēt nō eis vterē. dicit ergo fabulas nō datā legē in scriptis: s; in ore scilicet thalmuth nō que moyses ore tradidit: sed que alij addiderunt: vt sunt stulte fabule. s. qz adam habuit aliā vxorē ex qua dicūt natos demones. Mat. 15. Irritū fecistis

mādatum dei pp traditionē vestrā. z. Tim. 4. Ad fabulas autē puerent. ¶ Ratio huius est: qz prestant qōnes: id est pōtiones. scdo Tim. z. Noli verbis pōtēdere puer. zo. Honor ē homini: qz se separat a contentiōibus rē.

¶ Quā edificationē dei qz ē p fidē et in fide: qñ. s. aliqz est pfirmatus i veritate fidei ad qd d; ois doctrina tēdere.

¶ Deinde cū dicit. (Finis autē rē.) Ostēdit qd d' lege sit tenendū. Et circa h' duo facit: qz pmo ostēdit h'. Scdo qd periculū ē his qz h' nō tenēt ibi. (A quibusdā rē.) Circa primū sciendū qz lex vetus dicit lex mandatorū: qz mandatis et pceptis ptinet. Ephe. z. Legē mandatorū decreti euacuās. Illud ergo ad qd ordinant oia mandata legis est p̄cipue tenendū: hoc autē est charitas. Mat. 22. Diliges deū tuum ex toto corde tuo rē. Et paulopost. In his duob' mādatīs vniuersa lex pēdet et pphē. S; quō charitas est finis pcepti: Ad hoc sciendū duo sunt p̄sideranda. pmo qz oia pcepta legis sunt de actibus virtutū: et qz p oēs actus virtutū ordinat hō vnus ad aliū. Scdo qz obiectū vniū virtutis ē finis alterius: qz quicūqz vna potētia ē circa aliqñ finē: ad illā ordinant oia: que sunt eiusdē sicut ad finē: sicut freni factiua ad equestre: qz officii equestris ē eius finis: hec autē ad ducē. Virtutes autē theologice vltimū finē hnt p obiecto. Alie autē sunt circa ea qz sūt ad finē. Virtutes gōēs respiciūt theologicas sicut finē. Inter theologicas vero illa plus h; de rōne finis qz ppingus se h; ad vltimū finē. Fides autē ostēdit eū spes facit tēdere in eū: charitas vnit. Ergo oēs ordinant ad charitatē. Et sic d' charitas finis pceptoz. S; cū ea que sunt ad finē disponūt ad finē: pcepta autē sunt ad charitatē iō disponūt ad eā. 3o dicit. (De corde puro.) Ad h' enim qz cor sit purum dantur pcepta virtutū quarum quedā ordinant ad modū rectificādi passiones: quarū .i. virtutū materie sunt passiones: sicut temperantia que ordinat concupiscētiam: māfuetudo iras: fortitudo timores et audacias. per has. n. passiones turbat puritas cordis. Et iō iste virtutes faciūt cor purū. Sed nūqd hoc requirit ad charitatē. Rñdeo. Dicendū est qz sic: qz impossibile est qz cor impurū sit promptū ad charitatē: qz vni cuiqz est diligibile qd sibi est pforme. Cor impurū diligit illud qd competit ei. fm passionē. Ergo necesse est qz sit expeditum a passionibus. Cant. i. Recti diligūt te. Alie virtutes sunt qz rectificāt hominē ad proximū: et ex hoc sequitur qz habeat pscientiā bonam: quia nō facit alteri qd sibi nō vult fieri. Mat. 7. Omnia ergo quecūqz vultis vt faciant vobis hoies et vos facite illis rē. Et iō que ptra proximū sunt: sunt ptra pscientiā. Qui ergo nō habuerit pscientiā bonam nō potest deū pure diligere: qz q nō habet conscientiā bonam timet penā. Timor autem nō est in charitate: sed fugit deū et non vnitur ei. Et ideo pcepta que conscientiā rectificānt bene disponunt ad charitatem. Alie sunt virtutes ad habendam verā fidē: scilicet virtutes quibus deum colimus: scilicet latrā et h; que sunt ordinata ad remouendum errores et ad firmandum in cordibus fidei firmitatē de deo. Qui enim nō hnt verā fidē: nō possunt deū diligere: qz q falso credit de deo iā nō diligit deū. Nō enim diligit qui nō credit: qz nō figit affectus: nisi in illo qd ostēdit intellect'. Et iō que faciunt fidem bonam ordinantur ad charitatem. Et ideo dicit. De corde puro: qz faciūt hoc. Mat. 5. Beati mundo corde quoniā ipsi deum videbunt.

¶ De conscientia bona. secunde cozin. i. Gloria nostra hec est testimoniū conscientie nostre rē. Et fide nō ficta. i. vera. Et ideo virtutes et pcepta ordinantur ad fines qui est charitas: que et sumitur fm ista tria rē.

Lectio.

III.

A quibus quidam aberrantes pueri sunt in vaniloquiis volentes esse legis doctores. non intelligentes. neque que loquuntur: neque de quibus affirmant. Scimus autem quod bona est lex si quis ea legitime utatur. scientes hoc quod lex iusto non est posita: sed iniustis et non subditis. impijs et peccatoribus sceleratis et contaminatis. patricidis et matricidis. homicidis. fornicarijs. masculorum concubitoribus. plagiarijs. mendacibus et periurjs. et si quid aliud sane doctrine aduersatur que est secundum euangelium et glorie beati dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortauit in christo iesu domino nostro: quod fideles me existimauit ponens in misterio. Qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus: sed misericordia dei persecutus sum quod ignorans feci in incredulitate. Superabundauit autem gratia domini nostri iesu cum fide et dilectione que est in christo iesu.

Supra ostendit virtutum dignitatem et utilitatem. hic declarat hanc necessitatem: quod quicquid ab his discedit in periculum false doctrine cadit. Et circa hoc duo facit: quod primo ponit falsitas doctrine in qua incidit. Secundo aditionem falsitatis ibi. (Volentes esse etc.) Dicit ergo. Finis precepti etc. et hec sunt principalia legis a quibus quidam discedunt. ps. Vana locuti sunt etc. Et nota quod recessus a charitate causa est false doctrine: quod non amat charitatem cadit in mendacium. scilicet thes. 2. Qui non crediderunt veritati: sed senserunt iniquitati. Similiter quod dimittit cordis puritatem. Habentes enim cor infectum passionibus iudicant secundum affectum eorum et non secundum deum. ps. cor. 2. Animalis homo non percipit quod dei sunt etc. Similiter habentes scientiam malam: quod non possunt gescere in veritate. Et inde est quod querunt falsa ut in eis quiescant. Infra eodem. Habes fidem et scientiam bonam. Similiter qui habet fidem fictam. Esa. 21. Qui incredulus est infideliter agat.

Deinde est dicit. (Volentes etc.) Ponit aditio falsa doctus: et primo inordinata ambitio. Secundo defectus eorum. Quatum ad primum dicit. (Volentes esse etc.) Mat. 23. Amat primum recubitus in cenis et vocari ab hominibus rabbi etc. Jaco. 3. Nolite plures magistri fieri etc. Quatum ad secundum dicit. (Non intelligentes etc.) ps. Nescierunt neque intellexerunt: in te nebris ambulat. Sap. 5. Sol intelligit non est oris nobis etc. Neque que dicuntur per auctoritates quas non intelligunt: neque de quibus affirmant. s. concludendo.

Deinde cum dicit. (Scimus autem etc.) Ponit legis aditionem quantum ad duo. primo quantum ad bonitatem legis. Secundo quantum ad finem et intentionem legislatoris ibi. (Scientes etc.) Dicit ergo. Scimus. s. p. certitudine: quod lex bona est non mala ut heretici dicunt. ps. Lex domini immaculata etc. Ro. 7. Lex quod est sancta est et mandatum sanctum et iustum et bonum. Sed contingit quod aliquis bono utatur male. Luz. 11. lex sit bona regnum quod homo ea bene utatur. Et ideo dicit. (Si quis etc.) Alias fit ei mors: ut dicit Ro. 8. In lege. n. sunt quedam moralia et quedam ceremonialia. Cerimonialia quod est in figura christi et ecclesie sunt data: sed indigent ut intelligantur non solum carnaliter: sed etiam spiritualiter et in figura futurorum: et ut scias quod non sunt perpetuo seruanda: sed cessant veritate veniente. Jere. 31. Et feriam domum israel: et domum iuda fedus nouum: non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris etc. Et sic exponit glo. Sed apostolus videt legem de moralibus: quod subdit quod lex posita est pro peccato:

et hec sunt precepta moralia: non legitimum versus est ut homo non attribuat eis quod in eis continentur. Data est lex ut cognoscat peccatum. Ro. 7. Quod nisi lex diceret. Non concupisceret etc. Quod dicitur in decalogo. Non est ergo in eis spes iustificacionis: sed in sola fide Ro. 3. Arbitramur iustificari homines per fidem sine operibus legi. Deinde cum dicit. (Scientes etc.) Ostendit aditionem legi quantum ad legislatoris intentionem: et primo ponit existimata. Secundo ponit veram intentionem ibi. (Sed iniustis etc.) Existimata intentione excludit cum dicit. (Iusto etc.) Ubi posset esse duplex falsus intellectus. Unus quod iustus legem non fuerat: quod falsus est: quod nisi fuerat ea quantum ad moralia iustus non esset. Ubi et christus factus est sub lege. Alius quod iustus non obligatur ad precepta legis et non peccaret si faceret contra ea. Sed verus est: quod quod imponitur alicui imponitur sicut onus: sed lex iustis non imponitur sicut onus: quod habitus exterior inclinatur eos ad hoc ad quod lex: et ideo non est onus eis. Ro. 2. Ipsi sibi sunt lex. Ubi aliter. lex non est posita pro iniustis: sed pro iustis. Quasi dicit. Si omnes essent iusti nulla necessitas esset dandi leges: quod omnes essent sibi lex. intentio bonorum dicitur esse ut alios inducat ad virtutes. Quidam autem per se sunt bene dispositi ad virtutes: alij bene habent mentem bene dispositam: sed per alium. Et de istis sufficit paterna monitio non coactio. Alij autem nec per se: nec per alium bene disponuntur: ideo eis omnino est necessaria lex ut patet in ethicis.

Deinde cum dicit. (Sed iniustis etc.) Ponit duas intentiones: et primo describit eos in generali quibus necessaria est lex. Secundo in speciali ibi. (Patricidis etc.) Sciendum est autem quod sicut. i. Jo. 3. dicit. Omne peccatum est iniquitas: et ideo repugnat alicui iuri. Licet autem sit duplex ius. scilicet naturale et positum: naturalis repugnat: quod secundum se est malum: positum autem repugnat: quod est malum: quod prohibetur. Quatum ad primum dicit. (Sed iniustis) quod agunt contra ius naturale. Esa. 24. Transgressi sunt leges: mutauerunt ius dissipauerunt fedus sempiternum etc. Quatum ad secundum dicit. (Non subdit) scilicet precepto humano. Ro. 1. Pareribus non obediētes. Et hec duo respiciunt rationem peccati. Ponit autem alia que summum per comparationem ad aliud: et hoc est vel de deo: vel de proximo: vel in seipsum. In deo dicitur pietas: quod pietas importat cultum dei. In proximo sic dicitur peccatoribus. ps. Non resurgat impius in iudicio etc. Sal. 2. Nos. n. non iudei et non ex gentibus peccatores. Sed secundum Augustinum de doctrina christiana: peccata distinguuntur in duo. scilicet in spiritualia que dicuntur facinorosa: et in carnalia: et hec dicuntur flagitia: et ideo dicit. (Sceleratis) quantum ad spiritualia. Prouer. 17. Qui abscondit scelera etc. Quatum ad carnalia dicit. (Lota mias) Malac. 2. Lotam iauit iudas sanctificatorum domini etc. Deinde numerat peccata in speciali. Et primo nominat quedam in speciali. scilicet colligit alia in generali ibi. (Et si quod aliud etc.) Primo ponit peccata operis. scilicet peccata oris ibi. (Mendacibus etc.) Circa primum primo ponit quantum ad facinorosa. scilicet quantum ad flagitia. Facinorosa dicuntur que sunt in nocuumentum proximi. Et quantum ad primum iunctius tanto est eorum peccatum grauius: quod plus eis tenemur. Et ideo dicit de pre. 2. de more. Exo. 20. Non ora preter tuum et morem tuum etc. Et postea. 21. Qui percussit preter suum aut morem more moriat etc.

Deinde persequitur de alijs proximis homicidis dicit. Exo. 21. Si quis per industriam occiderit proximum suum etc. Deinde ponit flagitia: et primo que sunt naturalia sunt cum dicit. (Fornicarijs) Debe. 21. Fornicatores et adulteros iudicabit deus. scilicet de naturam dicens. (Masculorum etc.) prime cor. 6. Neque masculorum concubitores regnum dei possidebunt. Deinde ponit nocua oris: et primo quantum ad simplex mendacium dicit. (Mendacibus) Ephe. 4. Deponentes mendacium loquimini veritatem etc. scilicet quantum ad iuramentum dicens. (Periuris) Et tunc colligit alia in generali dicens. (Et si quid aliud etc.) Job. 6. Non inuenietis in lingua mea iniquitatem: nec in faucibus meis stultitiam

Ad Timotheum I.

ponabit etc. **Tyt. 2.** Loquere que decet sanā doctrinā. **C** Deinde cū dicit. (Que est fm euangeliū etc.) Oñdit qd euangeliū cōicat sanā doctrinā: qd tripliciter describit. Et pmo a fine cū dicit. (Glorie). s. quā annūciat. ps. Annunciate inter gētes gloriā eius. Scdo ab actore glorie cū dicit. (Beati dei.) Infra vltimo. Quē suis tēpib' ostēdet beatus et solus potēs rex etc. Tertio a ministro cū dicit. (Qd creditū ē mibi.) Hal. 2. Lū vidissent qd creditum est mibi euangelium p̄pucy etc.

C Deinde cū dicit. (Gratias ago etc.) Probat p̄ expimentum i seipso qd fuerit ipse tpe legis: et qd p̄secutus sit tempore gr̄e. Et pmo oñdit qd circa se vtroq; tpe sit actum. Scdo inducit timotheū ad imitādum se ibi. (Hoc p̄ceptū etc.) Circa primū duo facit: qz pmo oñdit qd datus sibi fuit in lege: et qd sibi sit datus in euāgelio. Scdo rōez assignat ibi. (Fidelis fmo etc.) Itē pma pars diuiditur i tres particulas: qz pmo ponit dignitatē quā p̄secutus ē in euāgelio. Scdo peccata qbus subiicit in statu legis ibi. (Qui prius fui etc.) Tertio quō liberat' fuit ibi. (S; misericordiā etc.) S; ad hoc qd aliq; sit minister euāgelij tria regunt. pmo qd sibi cōmittat. Ro. 10. Quō p̄dicabunt nisi mittant' etc. Scdo ydoneitas. i. vt sit fidelis p̄me cor. 4. Vic iā q̄rit inter disp̄satores vt fidelis quis inueniat. Itē vt sit fortis ad p̄sequēdū. Et hec tria pōit ordine retrogrado: et pmo tertiu' dicēs. (Qui me p̄firmavit etc.) Scz ad p̄sequēdū officiū iniunctū. Ezech. 3. Manus dñi erat mecū p̄fortans me. Scdz ponit ibi. (Quia fidelē me etc.) Mat. 24. Fidelis fuit et prudēs quē constituit dñs sup familiā suā etc. Et hoc qz querebat soluz qd dei erant. Primū vō oñdit cū dicit. (In ministerio). i. cōmittēs mibi ministeriū hoc. Act. 13. Segregate mibi barnabā et saulū i opus ad qd assumpsi eos. scdo cor. 11. Ministri xpi sunt et ego. S; qualis erat i statu legis: p̄secutor. Et pmo in deū cū dicit. (Qui prius etc.) s. nois xpi. Leuit. 24. Educ blasphemū ex castra: et ponat oēs q au dierūt manus suas sup caput ei: et lapidet eū ppls vniuersus. Un̄ sibi illud cōpetebat. Itē i proximū cū dicit. (P̄secutor.) p̄me cor. 15. Nō sūz dignus vocari apls: qm̄ p̄secutus sum ecclesiā dei. Itē p̄tumeliosus verbis et factis. Jere. 20. Audiuī p̄tumelias multoz etc.

C Deinde cū dicit. (S; misericordiā dei etc.) Oñdit quō fuit liberat' p̄ xpm̄. Et circa hoc duo facit: qz pmo ponit misericordiā liberantē. Scdo oñdit qd supabundāter in bonis replet' ibi. (Superabundauit autē etc.) Quātum ad primū dicit. (S; misericordiā etc.) T̄ren. 3. Misericordiē dñi qd nō sumus p̄sumpti. Ro. 9. Quis vult miserere et quē vult idurat. S; ex pte mea aliqua ē excusatio peccati: qz ignorās feci. Minus dicit plus significat: qz aliud ē ignoranter agere: aliud p̄ ignorātiā: qz ignoranter facit aliqd qd nescit qd facit: tñ si sciret et faceret illud sicut cre dens se interficere ferā occidit inimicū suū: quē tñ occidisset et liberius si nouisset eū. S; p̄ ignorantiā facit qd facit aliqd qd nō faceret si nosceret: sicut occidēs patrem quē si sciret nō occideret eū quē tñ occidit: qz euz credit inimicū. S; paulus fecit p̄ ignorātiā: qz si sciuisset qd xps esset filius dei hoc nō fecisset. S; iudei p̄ ignorantiā non occiderūt xpm̄: sed ignorāter: qz si sciuissent ipsuz eē xps libentius occidissent eū. Luce. 12. Seruus q nouit voluntatē dñi: et nō se parauit nec fecit voluntatē eius vapulabit multis etc. Quātum vero ad 2^m dicit. (Superabundauit etc.) Ro. 5. Ubi abundauit delictum superabundauit et gratia etc. Et fecit ibi effectum fidei per dilectionem operantem. Hal. 3. In christo iesu vt pollicitationez spiritus accipiamus per fidem.

Lectio,

III.

Fidelis sermo et omni acceptioe dignus: qz xps iesus venit in hunc mūdū peccatores saluos facere: quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiā p̄secutus sum: vt in me primo ostēderet xps iesus oēm patientiā: ad informatio nez eoz qui credituri sunt illi in vitāz eternā. Regi autem seculoz immortalī inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculozum amē. Hoc p̄ceptum cōmendo tibi fili timothee fm p̄cedentes in te p̄phetias vt milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam. Quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt ex quibus est hime neus et alexander quos tradidi satbane vt discant non blasphemare.

C Supra oñdit p̄ditionē suā: et q̄tū ad peccata sub lege et q̄tū ad bona tpe gr̄e: hic ostēdit rōez hoz beneficior: q̄ sumit ex diuina miseratione. Et pmo pponit diuinā miserationē in cōi. Scdo aptat ad se ibi. (Quoz primus etc.) Tertio ponit gratiaz actionē ibi. (Regi at seculoz etc.) Circa primū duo facit: qz pmo cōmēdat veritatē pponēdā. 2. pponit diuinā miserationē ibi. (Quoz primus etc.) Quātū ad primū dicit. (Fidelis etc.) Duo autem sunt in fmone cōmendanda. s. qd sit verus et qd sit acceptabilis. Aliqñ. n. fmo verus ē durus et odia p̄citans. Hal. 4. Inimicus factus sum vobis vtz dicēs vobis. S; hic fmo p̄ qd ez habet veritatē. Un̄ dicit. (Fidelis fmo.) Apoc. 17. Dec vba fidelissima et vā sunt. Itē acceptabilis ē: qz salute nostra. Jo dicit. (Et omni acceptioe dignus.) Zacha. 1. Et r̄ndit dñs angelo q loquebat' etc. Alia s̄ra h; hu manus fmo: qz de susceptioe hoium. Li. 3. Apparuit benignitas et humanitas saluatoris nostri dei etc. Et hic sermo ē talis: qz xps venit etc. Qz in mūdum venit exprimit duplicē nām. s. diuinitatis qua erat añq; in mūdū appareret. Jo. 16. Exiui a patre et veni in mūdū etc. Et humanitatis qua deo q celū et terrā implet. Jere. 23. Et iō nō cōpetit i aliquo loco eē: s; cōpetit ei s; humanā nām. Jo. 1. in mūdū erat et mundus etc. In p̄pria venit etc. S; ad qd venit: peccatores saluos facere. i. pp salutē populoz. Jo. 3. Nō. n. misit deus filiū in mūdū vt iudicet mūdū: s; vt mūdus saluet' p̄ ipsum etc. Jo. 12. Nō enī veni vt iudicem mūdū. Sed si nullus fuisset peccator nūqd incarnat' nō fuisset: videret qd nō: qz venit peccatores saluos facere. Nō q̄ fuisset necessaria incarnatio. Itē glo. Tolle morbū et medicine opus nō erit. R̄ñdeo. Dicedū ē qd ex verbis sanctorz satis hoc p̄z. S; hec q̄stio nō ē magne auctoritatis: qz deus ordinauit fiēda. fm qd res fiēde erāt. Et nescim' qd ordinasset si nō p̄sciuisset peccatū: nibilo min' tñ auctoritates vidēt exp̄sse sonare qd si fuisset incarnat' si nō peccasset hō: i quā pte ego magis declino.

C Deinde cum dicit. (Quoz primus etc.) adaptat s; ad se. pmo p̄fitēs se peccatorē. Scdo dicit se saluatū ibi. (S; misericordiā etc.) Dicit q̄. Quoz primus etc. Dic dicit hereticus qd aia ade fuit i paulo: et trāstuit de corpore i corpus. Quasi dicat. Ego primus peccator: qz aia ade est aia mea: s; h; ē aplm̄. Ro. 9. Lū nondū nati essent etc. Ergo aia nō ē añ corpus: p̄m' q̄ nō tpe: s; peccatoz magnitudine. Et h; dicit ex humilitate. p̄ouer. 18. Iustus por ē accusator sui. p̄ouer. 30. Stultissimus sūz viroz etc. S; nūqd fuit apls maxim' peccator: Et vt qd iudas fuit maior.

Aliud est ignoranter agere
Aliud est p̄ ignorantiam facere

Sed quidā dicūt q̄ peccatū pauli generalius fuit: q̄ p̄tra
toram eccliam. Sed hoc nihil est: q̄ paulus in incredulita
te: 7 multi indei perfequebant ex malitia. Dicēdū est ergo
q̄ est p̄mus nō q̄ iter peccatores maximus qui tūc erant:
s; maximus iter peccatores saluatos. Quasi dicat. Venit
peccatores saluos facere: quoz. s. peccatoz saluatoruz ego
sum p̄mus. quod ē de illis itelligēdū qui p̄cesserant aplm:
q̄ p̄us etiā multi aly sunt eccliam p̄secuti. Et hoc dicit: vt
ostēderet q̄ oīa que deus facit: facit ad ostensionē bonita
tis sue. p̄uer. 16. Uniuersa pp̄ semetipm̄ opatus ē dñs r̄c.
Ecc̄. 4. z. Glia dñi plenū est opus eius. Itē p̄pter nostraz
vtilitatē: 7 iō dicit. Ideo saluauit me p̄mo p̄pter gliam suā.
Unde p̄mū. vel tēpore. vel p̄mū. i. potissime. (Dēz patie
tiā. i. p̄fectā: q̄ puocatus nō puniuit: s; potī aduersarium
exaltauit: 7 ad vtilitatē n̄raz. Un̄ dicit ad exēplū. i. ad infor
mationē 7 eruditionē. Quasi. d. Ut nō diffidat peccantes
ad eū accedere. p̄. pe. vlt. Forma facti gregis.

(Deinde cuz dicit. (Regi r̄c.) Ponit gratiaz actiones. Et
circa hoc duo facit: q̄ p̄mo cōmēdat eum cui gratias agit.
Sc̄do gratias refert ibi. (Donoz r̄c.) Cōmēdat autē eum
p̄mo ex potestate. Secūdo ex nature pp̄rietate. Quantuz
ad p̄mum dicit. Regi. Dominiuz suū est maximū. q̄ solus
dominat 7 h̄z liberam potestatem: nō fm̄ statuta: vt polli
ticus: deus autē vn̄ est dñs oīuz. Et ideo dicit. Deo. Apoc.
p̄mo. Rex reguz 7 dominus dñantū r̄c. ps. Qm̄ rex oīs
terre deus. Item alicuius regis potestas vt plurimum qn̄
quaginta annis durat: s; iste est oīum seculoz. ps. Regnū
tuum regnum oīum seculoz r̄c. Ecc̄. 10. In manu dei po
testas terre. Cui etiā conuenit pp̄rietate nature dei. Circa
quod sciēdū est q̄ in rebus p̄ma differētia rerū nālium ē
corruptibile 7 icorruptibile. Et icorruptibilem̄ quedā vi
sibilia 7 corporalia: vt corpora terrestria. q̄dā at̄ inuisibilia
7 sp̄ualia: vt angeli. Et hec diuidunt s; platonicos in deos
qui per nām sup̄remi sunt: 7 in intellectus qui nō sunt dy: s; diuini: 7 in aīas: s; apud nos est vnus solus deus. Deutro. 6.
Audi israel dñs deus vnus est r̄c. Dicit ḡ p̄mo. Immoz
tali: vt distinguat a corruptibilibus. Inuisibili: vt ad inui
sibile oīdat pertinere 7 vt distinguat ab alyz visibilibus.
Dicit soli deo: 7 nō soli imortali vel inuisibili: q̄ solus ē deus
p̄ nām: licet possit dici solus imortalis 7 solus inuisibilis. i.
sp̄alis p̄re alyz. Infra vlt. Qui solus h̄z imortalitatē.

(Deinde cuz dicit. (Donoz r̄c.) Agit gr̄as. Quasi di. Exhi
bēdus est ei honor ex subiectiōe totius creature: 7 in mani
festationē excellentissime ipsius bonitatis claritas 7 glia.
Apoc. 7. B̄ndictio 7 claritas 7 sapiētia 7 gratiarū actio ho
noz virtus 7 fortitudo deo nostro r̄c. In secla seculoz. Qz
seculū alioz est modico tempore. Esa. 40. Omnis caro fe
num 7 oīs gloria eius vt flos feni.

(Deinde cum dicit. (Doc p̄ceptū r̄c.) Instruit thimotheuz
p̄manere in his que dicunt. p̄rio cōmemorās qd̄ sit ei cō
missum. Sc̄do monet ad debitū vsuz. Et tertio docet vtē
di modū. Dicit ḡ. Doc p̄ceptū. vt. s. tu custodias finē legi
i. charitatē conserues semp: nō autē fabulas iudeoz: com
inēdo tibi sicut fidele depositū: q̄ tibi ideo est cōmissum.
Et quō. Sc̄dōm p̄cedētes r̄c. i. q̄ hoc euāgelium nō discor
dat a p̄phetys quas ante didicerat: q̄ fuit filius mulieris
iudee. z. Petri p̄mo. Habemus firmiore p̄pheticuz firmo
nē cui bene facitis attendentes quasi lucerne ardētī in ca
lignoso loco r̄c. p̄. Thessa. vlt. Prop̄hetias nolite sperne
re r̄c. Vel sc̄dōm p̄cedentes. i. fm̄ q̄ ego 7 aly sancti de te
p̄ sp̄m̄ p̄pheticie cognouerunt tradendum esse tibi vt in il
lis milites. scz p̄pheticuz bonā militiā. Militia est duplex.
quedam sp̄itualis. quedam carnalis. sc̄do Lor. 10. Arma
militie nostre nō sunt carnalia: s; potētia deo r̄c. In bona
militia requirunt̄ duo ex p̄te militis. s. vt nihil agat p̄rium

discipline militari: vt nō marcescat ocio. p̄. Lor. 9. Dis 9
in agone cōtēdit ab oībus se abstinet r̄c. Itē ex p̄te militie
duo regunt̄. s. vt expugnet p̄trarios reipublice: 7 vt suby
ciat eos q̄ debēt eē subiecti. Sic 7 in militia sp̄uali ē: q̄ oz
dinat̄ ad destruēdū oēs extollētes se 7 ad subyeciēdū oēm
intellectū in obsequiū xp̄i. vt d̄ z. Lor. 10. Et hec ē vera mi
litia de qua dicit. Milites r̄c. Ubi etiā p̄mo modus vtēdi
ponit. 7 sc̄do eius necessitas ibi. (Quaz quidē r̄c.) Dicit ḡ.
Milites r̄c. Quasi. d. Potes qdē facere bonā militiā. p̄ri
mo p̄ fidē bonā quā habes. p̄. Jo. vlt. Nec ē victoria q̄ vin
cit mūdū fides r̄c. Itē p̄ sciam bonaz q̄ defacili hō rece
dit ab eo qd̄ mordet eū. vñ remorsus sc̄cie ē sic qdā stimu
lus q̄ habētē malā sciam pungit: 7 iō cito a pctis p̄ bonaz
sc̄ciāz 7 rectā fidē recedit. Act. 23. Ego oī sc̄cia bona p̄uer
satus sum ante deū vsq; in hodiernā diē r̄c. z. Lor. p̄. Glia
nostra hec est testimoniū sc̄cie n̄re r̄c. (Necessitas bone
sc̄cie p̄nter ostēdit̄ cū dicit. (Quā qdē r̄c.) vbi p̄mo ponit
culpā. Sc̄do penā. Tertio fructū pene. Culpā ibi. (Quā)
i. sciam bonā repellētes circa fidē naufragauerunt. Qui
n. cōtra fidē errat perdit oīa q̄ h̄z. Heb. ii. Sine fide ipole
est placere deo. Itē moritur: q̄ iustus meus ex fide viuuit
Abac. z. r̄. Ro. p̄. Ex qb̄ ē alexander 7 hymeneus. z. Thi.
4. Alexander erarius multa mala mihi ostendit r̄c.

(Deinde ponit eoz penā. cuz dicit. (Quos tradidi r̄c.) q̄
excomunicauit eos: vt fideles vitent eos ne coinquent
ip̄sos. Sicut autē excoīcatio apostoli tāte vtutis q̄ excoīcati
moz corripiebant a dyabolo 7 corporaliter vexabant. p̄me
Lor. 5. Lōgregatis vobis 7 meo spū in virtute dñi iesu tra
dere h̄z sathane in interitum carnis vt spūs saluus sit r̄c.
Tamē etiam modo tradunt̄ ad vexandū sp̄ualr̄: q̄ amit
tunt suffragia ecclesie que multū iuuant cōtra dyaboluz.
Et tradidi sicut deus tradidit in reprobuz sensum. Ro. p̄.
Quasi subtrahēdo suū auxiliū 7 cōionem ecclesie 7 suffra
gia. Et hoc nō ex odio sed ex charitate ad p̄fectuz eoz. p̄
Lor. 5. Ut spiritus saluus fiat. Unde dicit. Ut discant sal
tē per penā nō blasphemare. Discit autē quis recedere a
peccato tripl̄. q̄sq; scz ex pena qm̄ corporalr̄ vexat. Item
ex cōfusione excomunicatiōis. Item ex hoc q̄ cū ecclesia
tradit aliq̄ue sathane ruit in peccata manifesta. vñ confu
sus humiliat̄ 7 abstinet etiā ab occultis que p̄us nō cogno
scebat se habere.

CAP.

II.

Bsecro igitur p̄imum omnīū fie
ri obsecrationes. orationes: postu
lationes: gratiarum actiones: pro
omnibus hominibus: p̄ regibus:
7 p̄ omnibus qui in sublimitate cō
stituti sunt vt quietam 7 tranquillam vitā aga
mus in omni pietate 7 castitate. Hoc enim bo
num est 7 acceptum coram saluatore n̄ro deo:
q̄ omnes homines vult saluos fieri 7 ad agni
tionem veritatis venire. Unus enī deus: vnus
7 mediator dei 7 hoīum hō christus iesus: qui
dedit redēptionē semetip̄suz pro oībus.

(Supra docuit thimotheuz quō reducat pplm̄ ad formā
vere fidei: hic agit de pertinētibus ad cultuz fidei. scz oīo
nibus 7 obsequijs. 7 primo ponit doctrinā orationis in cō
muni. Sc̄do descendit ad determinatas condiciones ho
minuz ibi. (Uolo ergo r̄c.) Item p̄mo distinguit diuersos
modos orationis. Secūdo ostendit p̄ quibus sit orādū.
ibi. (Pro omnibus r̄c.) Tertio assignat rationē ibi. (Doc
eniz bonum r̄c.) Dicit ergo. Quia ita est q̄ xp̄s venit pec
catores saluos facere. igitur p̄mo omnium obsecro r̄c. In